№ 86. 8 сьнежня 1916 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

ГОМАН

БЕЛАРУСКАЯ ВІЛЕНСКАЯ ЧАСОПІСЬ

ВЫХОДЗІЦЬ ДВА РАЗЫ У ТЫДЗЕНЬ: У АЎТОРКІ І ПЯТНІЦЫ.

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1 м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

Як пау Букарэшт.

7 сьнежня..

Заходні тэатр:

Фронт нямецкаго Насьледкіка: На заходнім беразі Маасу часьці пешаго палка № 15 пры вяршыне «304», на палудзенным усходзі ад Малянкур, уварваліся у францускіе акопы і занялі паменёную вяршыну с 5 афіцэрамі і 190 салдатамі.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: На заходзі ад Луцка, на заходзі ад Заложа і Тарнополя нашы патрулі ўзялі 40, 30 і 20 палонных.

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: У лясістых Карпатах і надгранічных гарах Молдавіі — артылерыйскі агонь. На поўначы ад Дорна Ватра і ў даліне Тротоса—расейскіе наступленьня, каторые былі адбіты.

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: Фэльдмаршалак Макензэн і войскі 9-ай дунайскай арміі сабралі ўчора плён трудоў і бітв, ведзеных дзеля таго, каб шыбкімі ударамі разбіць румыноў і пасьпяшыўшую ім на ратунак расейскую падмогу.

Букарэшт, сталіца апошняй ахвяры дыплёмаціі саюзьнікоў, **Плоэшті, Кампіна і Сінайя—ў нашых руках.** Разбітые на ўсім фронці ворагі адыходзяць на ўсход.

Апрыч глаўных нямецкіх сіл, да удачы прычыніліся аўстуыяцкіе, боўгарскіе і турэцкіе войскі. 9-я армія ўзяла ўчора ў палон 106 афіцэроў і 9100 салдатаў. Опэраціі і бітвы ідуць далей.

Македонскі фронт: Пры Тырнове, на усходзі ад Чэрнай, наш полк № 146 разам з боўгарскімі ротамі выкінуў сэрбоў с пазыціі, каторую яны былі занялі пазаўчора. Узяты ў палон 6 афіцэроў і 50 салдатоў. У даліне Струмы адкінуты англіцкіе атрады, нрабаваўшые падыйсьці да пазыціі на палудні ад Сэрэса.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 5 сьнежня, а 10 г. 30 м. перад абедам да камэнданта Букарэшту быў послан ад фэльдмаршалка Макензэна парлямэнтар с пісьмом, жадаючы здачы крэпасьці. Пісьмо не было прынято, і глаўнакамандуючый дунайскай арміей атказаў, што Букарэшт—ня крэпасць, а аткрытае места. Раніцай 6 сьнежня конніца Шмэтова заняла адзін форт на паўночным фронці. Часьці 54 корпуса занялі лінію фортоў заходняго і паўночнаго фронту. Ворагі бараніліся толькі пры помачы пяхоты. Увайшоўшые ў Букарэшт нямецкіе войскі былі пачэсна вітаны і абкіданы кветкамі. Макензэн на аўтомобілі паехаў у каралеўскі замак, дзе яго спаткалі з букетамі.

Катастрофа ў Румыніі.

ФРАНКФУРТ на М. «Frankf. Ztg.» паводлуг офіцыальных ведамасьцей пішэ, што ад пачатку румынскаго паходу ўзяты ў палон 774 румынскіе афіцэры і 107 тысяч салдатоў, здабыты 448 гармат і 186 кулемётоў. Дабыча штодзень расьце. Больш пятай часьці румынскай арміі, каторая выступіла ў паход, апынулася ўжо ў нямецкім палоні.

ПАРЫЖ. Агенцтво Фурнье даносіць, што Яссы — гэта цяпер мейсцо бытнасьці румынскаго правіцельства. Гэтымі днямі там збярэцца парлямэнт.

ЛЮГАНО. Італьянскіе газэты пішуць, што **румынскі кароль** с прычыны сур'ёзных спорак з Братіяну, Бэртэлё і расейскім паслом Мосоловым **хочэ адрачыся ад трону.**

ШТОКГОЛЬМ. Ваенны карэспандэнт «Нов. Вр.» даносіць:

У ваенных кругах лічаць, што віна за улажыўшаеся палажэньне ў Румыніі ляжыць на генэрале Брусіловым, бо ён адмовіўся даць больш сур'ёзные сілы на румынскі фронт.

Разруха у Грэціі.

АФІНЫ. 5.XII. Палажэньне без перамен. Аружные запасные гуляюць па вуліцах. Кароль са сваёй сям'ёй знаходзіцца ў замку.

Міністэрскі крызіс у Англіі.

ЛОНДОН (В.Т.Б.). Бонар Лоў адмовіўся споўніць просьбу караля улажыць міністэрство, лічучы для сябе непасільным заняць мейсцо міністра-прэзыдэнта.

АМСТЭРДАМ. (В.Т.Б.). Рэўтэр даносіць:

Кароль пазваў да сябе Ллойда Джорожа.

Per aspera ad astra*).

21 лістапада, апісываючы палажэньне на румынскім фронці, мы пісалі: „Аткрытым астаецца пытаньне, чы развязка будзе мець мейсцо у паўночнай Валахіі, чы на якім-будзь іншым адрэзку румынскаго фронту". Цяпер можна ўжо сказаць, што развязка румынскаго паходу апынулася ў руках дунайскай арміі генэрала Коша, каторая станавіла левае крыло даўнейшаго фронту Макензэна, а цяпер, калі армія Фалькэнгэйна („IX армія") так сама прыслухае Макензэну, становіць цэнтр новаго фронту Макензэна. Сваім быстрым пераходам цераз Дунай яна прычынілася да развязкі пытаньня ня толькі аб Малай Валахіі, але і аб Вялікай.

Незвычайные удачы злучэных армій у Румыніі прымусілі расейцоў узяць на сябе зашчыту ня толькі ўсходня - семіградзкаго фронту, але і так-званаго палудзенна-румынскаго фронту. Камэндантам Букарэшту быў назначэн францускі генэрал Бэртэлё. Калі верыць газэтным весткам, глаўную каманду над злучэнымі румынска-расейскімі сілами ўзяў на сябе вялікі князь Мікалай Мікалаевіч. Факт, што на гэткае важнае і небаспечнае мейсцо назначэн дзядзька расейскаго цара, або, калі гэтае назначэньне не адбылося, факт, што расейскіе газэты лічаць такое назначэньне магчымым, паказвае, якую вялікую вагу прыдаюць саюзьнікі палажэньню ў Румыніі, паказвае, што саюзьнікі пастанавілі памагчы Румыніі за ўселякую цэну. Сколькі можэ згадаць напярод чэлавечы розум, нават пры найвялікшым напружэньні сіл саюзьнікам не удасцца зьмяніць тое палажэньне, каторае цяпер злажылося ў Румыніі. -Але разам с тым ясна, што румынскіе войскі будуць да апошняго бараніць сваю зямлю і што Макензэн у сваім далейшым наступленьні спаткае вельмі цьвёрды адпор.

Ход румынскаго паходу развязаў толькі адно пытаньне: на Балканскім ваенным тэатры сусьветнай вайны Расея і яе саюзьнікі закончыць не здалеюць.

Міністэрскі крызіс у Англіі і адстаўка Асквіта паказваюць, якое сільнае ўражэньне зрабілі прыпадкі ў Румыніі на грамадзянство. І гэта адстаўка паказвае, што у найбліжэйшых месяцах вайна дойдзе да свайго найвялікшаго развіцьця. Ллойд Джордж, каторы вызваў развал міністэрства Асквіта, гэта годны замясьціцель лорда Кітчэнэра, вельмі добры і сур'ёзны арганізатар. Прыгатаўленьне нячутай меры запасоў амуніціі, пры помачы каторых англічане і французы маглі весьці страшэнную пяцімесячную баталію на Сомме і дайсьці дзе-якой удачы, гэта заслуга Ллойда Джорджа, каторы цяпер займае ў Англіі найважнейшае мейсцо. Ён прымусіў Асквіта пакінуць яго мейсцо, абвінаваціўшы яго ў недаволі энэргічным вядзеньні вайны. Трэба думаць, што сам ён маніцца весьці вайну болей энэргічна. Трэпов, каторы, як здавалося, павінен быў прыгатаваць Расею да міра, сваей ваяўнічай прамовай у Думе паказаў, што і Расея у найбліжэйшых месяцах спрабуе апошні раз напружыць усе свае сілы, каб павярнуць ход вайны ў карысны для саюзьнікоў бок. Гэткіе спробы рабілі саюзьнікі не адзін раз, але ўсё дарэмна. Ў кожным разі у чародных месяцах трэба ждаць ярчэйшаго развіцьця сусьветнаго пажару, і яно, як гэта ні сумна для шмат каго с-паміж тых, хто будзе ліць сваю кроў, павінно давясьці да канца тых страшэнств, які е перэжывае чэлавечэство ўжо поўтрэця году.

*) С цемры да зор!

У Вільні і ваколіцах.

× **Літоўская газэта.** Як нас паведамляюць с пэўнай крыніцы, нядаўна паднялося ізноў пытаньне аб аткрыцьці літоўскай газэты ў сталіцы Беларуска-Літоўскай зямлі. Ужо зроблены крокі дзеля выхаду газэты, і можна спадзевацца, што ў найбліжэйшым часі віленскіе літвіны будуць мець сваю ўласную газэту.

Першы нумэр газэты выйдзе бадай каля Новаго Году, а мо' і яшчэ раней.

× **Беларускі вечар.** Напамінаем, што ў гэту нядзелю, 10 сьнежня, ў салі Работніцкаго Клюбу (Вароньня 5) адбудзецца беларускі музыкальна-драматычны вечар. Чысты даход з яго пойдзе ўвесь на карысць беларускіх школ-ахронак

у Вільні, ў каторых вучыцца і дастае страву, адзежу і т. п. каля 200 бедных дзяцей без ніякай платы.

Паміма сваей сымпатычнай мэты вечар будзе цікавы і сам па сабе. На ім выступяць два хоры: дзіцячы хор і хор мешаны Беларускаго Музыкальна-Драматычнаго Кружка; далей будзе сьпеў солё і дэклямацыя, а закончыцца вечар аднаактовай вясёлай камэдыяй «Як яны жаніліся» (пад рэжысэрыяй п. Ф. Олехновіча.).

У часі вечэра адбудзецца лётэрыя, на каторай будзе багата фантоў. Білеты надта танные—па 35 фэн. штука. Дый за ўход цэны прыступные: ад 50 фэн. да 3 м.

Пачатак вечэра—а 5 гадзіне. Білеты загадзя можна купляць у Беларускай Кнігарні (Завальная 7), а ў дзень вечэра—пры ўходзі ў салю ад 12 гадз.

× **Беларускі тэатр.** Наша драматычная дружына робіць цяпер пробы орыгінальнай камэдіі Ф. Олехновіча «На Антоколі». Пробамі кіруець і адну з глаўных ролей у п'есе іграе сам аўтор.

Камэдія багата ілюстрована музыкай. Мэлёдіі, якіе мы спаткаем у «На Антоколі»,—гэта мэлёдіі песень, добра знаёмых у віленскім мешчанскім быце.

П'еса Ф. Олехновіча апрача таго, што рэч дзеецца на тутэйшым віленскім грунці (што паказывае ўжо самае названьне), цікава яшчэ с таго боку, што ў ёй выступае на сцэну нашае беларуская дробнамешчанство. Дагэтуль мы бачылі орыгінальные беларускіе п'есы з жыцьця селянскаго і дробнай шляхты.

У «На Антоколі» выступае больш 20 асоб, ня лічучы хора і статыстоў. Акомпаніраваць будзе поўный аркестр. Наагул, у гэтай п'есе занята будуць каля 60 асоб.

«На Антоколі» будуць іграць на другі дзень Каляд, 26.XII, у памешчэньні цырку на Лукішскім пляцу.

× **Вечарынка агульна-работніцкаго Культурнаго Саюза** адбылася 2.XII у салі Крэйнгеля пры грамадным натоўпе публікі. Праграма вечарынкі зрабіла на ўсіх вельмі прыемнае ўражэньне, як сваей разнароднасьцю, так і артыстычным выпаўненьнем яе. З асаблівай цікавасьцю публіка чэкала выступу новаго на віленскай сцэні композытара з яго творам на аркестр «Meine Schwarum». Закончыла вечэр танцорка цыганскім танцам, каторую публіка некольки разоў выклікала на біс. Беларуская дэклямацыя, ня гледзячы на дробные тэхнічные недахваты, была пакрыта гучнымі воплескамі.

× **Грамадзянскі угодлівы суд.** На заседаньні суда 4 сьнежня ізноў быў разгледжан рад спраў. Між іншым, у павяліченым складзі судзьдзеў другі раз разгледалі справу, ўжо раз адложэную, між гаспадыняй дому і яе былым кватэрантам — даўжнікам, сем'я каторого выежджае, але каторому с прычыны прэтэнсіі гаспадыні не давалі пазваленьня на выезд. Справа гэта была даволі заблутаная, і прышлося вызываць 3 сьведкоў. Усё-ж суд і тутака знайшоў выхад, каторым здаволіў абедзьве староны.

Чародное заседаньне суда — ў нядзелю ў памешчэньні Грамадзянскаго Угодліваго Суда, Віленская 20, 3.

„Wiln. Ztg." пішэ, што інститут угодліваго суда здабыў ужо права на быт.

× **Беларускіе вырабы ў Бэрліне.** У вядомым торговым доме Вэртгэйма ў Бэрліне, дзе можна дастаць, як ёсць, усё, пачынаючы ад пялёнак і канчаючы колкамі, каторымі «прыбіраюць» свае насы аўстралійскіе дзікары, з'явіліся цяпер і дрэўляные вырабы нашых беларусоў. Агент Вэртгэйма, ўбачыўшы на выстаўцы работных дамоў у беларускім аддзелі нашы вырабы з дрэва, пасьпяшыў даставіць партію іх свайму торговаму дому.

× **Выстаўка дзіцячых работ.** У вялікай салі жыдоўскай рамесьніцкай школы, Новая в. 3, ад 4 да 6 сьнежня была наладжэна выстаўка работ вучэніц жыдоўскіх ахронак, жаноцкай школы пры Бакшце і прытулку для сірот.

× **Для вэкселёў і чэкоў** у межах Ober Ost, каторым быў тэрмін 31 сьнежня, срок прадоўжэн да 31 марца 1917 г.

× **Аплата падаткоў.** Незалежне ад падачы просьб аб паменшэньні падаткоў ці аб звальненьні ад іх, іх трэба аплачываць у свой час. Калі просьба будзе ўважэна, заплочены падатак або лішэк яго будзе вернен назад. Просьбы ні ў якім здарэньні не зменяюць тэрміну аплаты.

× **Загад аб компэтэнціі угодлівых судоў** для разбору спраў, дзеля каторых па расейскім законам компэнтэнтны нотар'юсы, мае сілу 1 сьнежня 1917 г. для тых часьцей Ober Ost, каторые не прыналежалі да быўшай расейскай Сувалскай губэрні.

× **Прымусовая прышчэпка осны.** Жыхары дамоў ад № 65 да канца Кальварыйскай вуліцы, №№ 1—80 Вілкомірскай і вуліцы Субоч павінны неадкладаючы прышчапіць сабе осьпу. Осьпу шчэпяць у фэльчэрскай школі пры бальніцы сьв. Якуба што-дзень ад 10. да 12 гадз., апрыч нядзелі, і ў б. местовым лазарэці, Остробрамская 10, ад 12 да 1 гадз. што-дзень апрыч нядзелкоў.

× **Курс рубля:** офіцыальны — 1 м. 90 фэн. за рубель; у банках пры прадажы — 2 м. 7½ ф., пры куплі—2 м. 11½ ф.

Пазычковая каса бярэ 6%.

З усяго Краю.

Збор астаткоў.

БЕЛАСТОК. Прыказам з 25 лістапада Stadthauptmann загадаў, каб ад 1 сьнежня збіралі астаткі ад абедоў у дамох, аб'еджаючы на местовых падводах. Дзеля збору іх пастаўлены вялікіе скрыні — па 10 у кожным вучастку, апрыч 2-го, дзе скрынь 6.

Збор конскаго воласу.

БЕЛАСТОК. Усім валадзельцам каней загадано як найкарацей абстрыгчы хвасты і грывы у каней і здаць волас. За фунт плаціціму 1 марку.

Асаблівасць Лібавы.

ЛІБАВА. Да цікавых рэчэй Лібавы прыналежаць органы ў сьвятыні сьв. Тройцы. Яны маюць каля 7.000 галасоў і ад 1903 году электрычные мяхі.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

Прамова Трэпова.

ПЕЦЯРБУРГ. Думе Трэпов сказаў прамову, ускладаючы на ворагоў атказ за рэкі пралітай крыві. Ён сказаў:

„Як ні вялікі трудносьці, як ні цяжкі дачасные нёўдачы, Расея і яе саюзьнікі аддадуць апошняго салдата,—аддадуць усё, каб давясьці вайну да аканчацельнай пабеды і на вечные часы паложыць канец нямецкім гвалтам. Сіла ворагоў ужо надломлена, але ешчэ патрэбно вялікае напружэньне сіл, каб зламаць ворагоў, пусьціўшых у ход усе свае сілы".

Пераходзячы да унутрэнай палітыкі, Трэпов сказаў:

„Недахватка ладу ў спажыўных справах выклала значные труднасьці. Перш за ўсё вельмі патрэбно устройство ў гасударстве фабрык і варштатоў, каторые забаспечылі бы армію аружжэм і ваенным матэр'ялам. Далей трэба развіваць тэхнічные сілы старонкі. У Думу будзе пададзен праект закона аб прымусовай навуцы і аб другіх способах паднясьця культурнасьці народу. Мы павінны вясьці вайну, каб зьніштожыць нямецкі мілітарызм і каб ён ніколі ўжо ізноў не падняўся. Але цяперашнюю вайну мы павінны вясьці да пабеды ня толькі над ворагамі замежовымі, але і над унутрэнымі. Мы павінны адабраць ад ворагоў колішніе польскіе землі с таго боку граніцы. Ключы да Босфору і Дардэнэльлёў—гэта сны доўгіх сталецьцяў. Гэтые жаданьня—блізкіе да спаўненьня. Умовы, каторые мы ў 1915 г. зрабілі з Англіей і Францыей і каторые пацьвярдзіла і Італія, аканчацельна умацовываюць правы Расеі на марскіе пралівы і Константынополь. Нельга сумлевацца, што Расея, ўзяўшы ў свае рукі вольны выхад у Сярэдземнае морэ, дасць румынскаму флагу, каторы ня першы раз развеваецца побоч з расейскім, права на свабодное плаваньне" (доўгіе воплескі).

Увага. Мы адмаўляемся рабіць якіе-будзь увагі аб прамові Трэпова і агранічываемся толькі тым, што напомнім аб вестцы, што і Букарэшт ужо ўзят немцамі. *(Рэд.)*.

ПЕЦЯРБУРГ. (В.Т.Б.). Гасударственая Рада ізноў пачала свае заседаньня і выслухала заяву Трэпова, ужо зробленую ім у Думе.

ЛОНДОН. (В. Т. Б.—Рэўтэр). Прамову Трэпова ў Думе, асабліва тое, што ён казаў аб Дардэнэльлях і Константынополі, англіцкае грамадзянство вітае вельмі сэрдэчна. Газэты пішуць, што Трэпов сваей заявай ясна паказаў, што ў будучыне для міжнародняго руху цераз Дарданэльлі забаспечэна поўная свабода.

БЭРЛІН. „Post" пішэ: „У Англіі і ў Расеі, як відаць, вельмі далёка да мірнаго настраеньня. Калі Трэпов жадае далейшай вайны, пакуль ня будзе заваёвана назад Польшча і польскіе землі Нямеччыны і Аўстрыі, дык гэта трэба ўважаць за адгалоскі апавешчэньня незалежнасьці Польшы.

Прычына адстаўкі Штырмэра.

КОПЭНГАГА. Як пішуць пецярбурскіе газэты, Трэпов, відаць, пад націскам новых варункоў, заявіў цэнзуры, што права маршалка Думы недапускаць да публікацыі думскіх прамоў хватае, і цэнзура не павінна задзержываць публікацыі дапушчэных ужо маршалкам Думы прамоў.

Здаецца, што цэнзура памягчэла, бо газэты прынамсі пецярбурскіе, даволі аткрыта пішуць аб прычынах адстаўкі Штырмэра.

„Реч" проста пішэ што Штырмэра адставілі затым, што ён прападаваў дзеля міра. Няздольны вывясьці Расею с тупіка, ў які увела яе унутраная і загранічная палітыка, Штырмэр дзержаўся толькі затым, што ён направо і налево даваў абяцанкі і ад часу да часу рабіў незначные уступкі. Ён глядзеў на сябе, як на вялікаго дыплёмата. З міністэрства унутрэных спраў, дзеля каторого патрэбна адміністрацыйная практыка і організатарскіе здольнасьці, ён, не задумываючыся, перайшоў у міністэрство загранічных спраў, хаця аб апошніх нічога ня ведаў.

„Реч" далей пішэ аб асабістым сэкрэтару Штырмэра, Мануілове, каторы вёў палітыку на сваю руку. За апошні час Штырмэр шукаў паддзержкі у так званай прыдворнай мірнай партіі, каторая згуртавалася каля царыцы; ён тады пачаў працаваць дзеля сэпаратнага міру з Нямеччынай. Каб здабыць ласку рэакцыонероў, ён упорна дабіваўся скасаваньня Думы, большасць каторай цьвёрда стаіць за далейшую вайну. У Думе зразумелі, чаго хацеў Штырмэр, і яго жаданьне міра выкарыстали на яго пагібель.

Валяй Марков, «курскі салавей».

ПЕЦЯРБУРГ. Дэпутат Марков у Думе абразіў маршалка Думы, Родзянку, назваўшы яго „спацеўшай сьвіньнёй". Родзянко адмовіўся ад маршалкоўства, але яго ізноў выбралі блізка ўсемі галасамі. Маркова выдалілі з Думы на 15 заседаньнёў.

Дэмонстраціі ў Пецярбургі.

ШТОКГОЛЬМ. З усіх дэмонстрацый, якіе былі ў Пецярбургі, найвялікшая адбылася ў тым тыдні. Грамады народу, нясучы надпісы: „Вон англіцкую няволю!", былі разогнаны перад домам англіцкаго пасольства пры крыках і сьвістках.

Неспакойства ў Пецярбурзі.

ШТОКГОЛЬМ. «Svenska Dagblad» даносіць с Пецярбурга, што тамака на акраінах места часта бываюць стычкі між казакамі і жыхарамі. Число забастовак паменшылося, бо забастоўшчыкоў шлюць у армію. У Расеі пануе такое настраеньне, што зімой, а можэ і ешчэ раней, адтуль могуць прыйсьці неспадзеваные весткі.

Новы ўзрыў.

БЭРЛІН. Як даносяць з Расеі, у Пецярбурзі быў новы ўзрыў у фабрыцы снарадоў пры Расатайнай (?) вуліцы. Забіты больш 100 душ.

Пакушэньне міралюбца?

ВАШЫНГТОН. Атташэ расейскаго пасольства сказаў, што ўзрыў у Архангельску зрабіўся ад бомб, заложэных між грузам пры адходзі параходу з Амэрыкі. З гэтай прычыны арэштавалі нейкаго Самуэля Гаттэр'а.

Перэгрупіроўка войск.

ШТОКГОЛЬМ. Як дазнаўся „День", задзержка расейскай помачы Румыніі зрабілася затым, што расейская глаўная каманда рабіла агульную перэгрупіроўку на галіцкім і расейска-румынскім фронці.

Мільёнавые крадзежы.

МАСКВА. «Утро Россіи» пішэ, што с сум, назначэных на помач расейскім уцекачом, прапало некольки мільёнаў рублёў. Паводлуг офіцыальных ведамасьцей міністэрства унутрэных дзел, апошні аванс для расейскіх уцекачоў быў 45.440.000 руб.; аднак, вялікая часць гэтай сумы зусім не папала ў рукі уцекачоў.

Экономічные справы.

ШТОКГОЛЬМ. Справоздача аб экономічным палажэньні Расеі, аснованая на офіцыальных ведамасьцях, суліць вельмі цяжкі стан для Расеі на будучую зіму. Ураджай у большай часьці Расеі шмат ніжэйшы за сярэдні. Число

скаціны, паводлуг статыстыкі, панізілося да 45% числа ў мірны час. Восенние пасевы так сама шмат паменшалі. Шмат дзе ў селян не хапіло семі.

Колонізацыя Поўначы.

ПЕЦЯРБУРГ. С прычыны таго, што Мурманская дарога ўжо закончэна, правіцельство разгледае спосабы колонізацыі паўночнаго краю.

Пад маршалкоўствам міністра-прэзыдэнта уладжэна пастаянная камісія дзеля разгляду способоў экономічнаго выкарыстаньня Поўначы Расеі.

Змаганьне партій.

ШТОКГОЛЬМ. Змаганьне між поступовым блокам і правымі партіямі йдзе вельмі вострa. Правые ў-ва ўсіх губэрнях вядуць энэргічную вайну проці левых груп. Прамова Маклакова, каторы назваў Штырмэра і некалькіх іншых міністроў здраднікамі гасударства, шыбка сталася вядомай па ўсей дзержаве. Як пішэ «День», з гэтай прычыны ў шырокіх народных кругах злажылася думка, што ўсё міністэрство зложэно са здрайцоў, і грамадзянство жадае поўнай зьмены габінэту.

Новая крыніца газы.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). У Бакінскін раёне, каля Бібі Эйбат, пачаў біць новы фонтан газы, каторы ў 24 гадзіны дае каля 600.000 пудоў блізка зусім чыстай газы.

З усяго сьвету.

Каранацыя вэнгерскаго караля.

БУДАПЭШТ. Каранацыя імпэратара Кароля на вэнгерскаго караля адбудзецца 30 сьнежня.

Адстаўка Асквіта.

ЛОНДОН. Прэм'ер-міністэр Асквіт падаў каралю просьбу аб адстаўцы. Кароль загадаў паклікаць Бонар'а Лоў і прыняў просьбу Асквіта аб яго адстаўцы.

У Ніжняй Палаці Асквіт на питаньне атказаў, што ўсе міністры пастанавілі падацца у адстаўку.

Работнікі за мір.

ЛОНДОН. Што ў англіцкіх работніцкіх кругах расьце жаданьне міра, гэтаго не скрываюць і ў Англіі, але партіі, што стаяць за вайну, у саюзьніцкіх гасударствах яшчэ сільные. Штырмэр быў прымушэн уступіць непрымірымаму Трэпову. Францускіе міралюбцы ня маюць кіраўнікоў. Грэя засланые і прымушае маўчаць дзікі Ллойд Джорж.

Проці вывазу прадуктоў.

БАЛЬТІМОРА (В.Т.Б.). Амэрыканскі работніцкі саюз прыняў на сваім сходзі рэзолюцыю, жадаючы забароны вывазу пшаніцы і іншых спажыўных прадуктоў, бо с прычыны даражыні іх работнікі ў Амэрыцы ня могуць купляць іх у патрэбнай для пражыцьця іхных семей меры.

Ваяўнічые кабеты.

ЛОНДОН. У часі прамовы лёрда Гольдэйна некалькі кабет прэрвалі яго і аблаялі здраднікам і прыяцелем немцоў.

Судэрманн аб літвінох.

На трэйцім і апошнім рэцытацыйным вечары бэрлінскаго саюза імі Гетэ найвялікшы сучасны нямецкі драматург Судэрманн, прачытаў нідаўна напісаную ім і яшчэ не друкаваную літоўскую повесць «Mikas Bumbulis», а перад тым тлумачыў сваім слухачом, што літвіны каліс даходзілі аж но да Кіева, пасьля утрацілі свае «вяркі», каторые апалячыліся, і цяпер, даходзячы числом усяго каля 100.000, жывуць на паўночным усходзі Нямеччыны.

Больш дзіўных ведамасьцей аб літвінох нам ніколі не даводзілося ні чуць, ні чытаць.

Сусьветны неўраджай бульбы.

ЛОНДОН. (В.Т.Б.). Паводлуг статыстыкі, недарод бульбы ў Англіі, раўнуючы да таго году, дайшоў 22 мільёноў пудоў.

Склады снарадоў у касьцёлах.

ЛЮГАНО. Усе вялікшые касьцёлы ў верхняй Італіі абярнулі у склады снарадоў. На энэргічны пратэст многіх запасы снарадоў забралі назад с касьцёла сьв. Антона ў Падуі.

Новые кардыналы.

БАЗЭЛЬ. Папеж на тайным консысторы, на каторым было 28 кардыналоў, пастанавіў назначыць за кардыналоў 10 італьянцоў і французоў. Ешчэ будуць назначэны 2.

ТЕЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

5.XII. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Пасьля кароткай, але сільнай артылерыйскай падгатоўкі англіцкіе атрады атакавалі ў тумане на ўсходзі ад дарогі Альбэр—Маляикур, але былі адбіты. У вечары і ў начы артылерыйскі агонь узмацаваўся і быў мацнейшы, чым звычайна.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: На палудні ад чыгункі Тарнополь—Краснэ расейскіе атрады дарэмна намыкаліся адабраць утрачэные акопы.

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: Расейскіе штурмы пры Капулю, на паўночным усходзі ад Дорна Ватра, ў далінах Путна, Тротусулю і Уж нічога не дайшлі. Нямецкіе і аўстрыяцкіе войскі здабылі ізноў штурмам утрачэнные у апошніх днях вяршыны. У гэтых вельмі вострых бітвах пры Вэрху Дэбры (на палудні ад Татарскаго праходу) узяты ў палон больш 100 душ і здабыты 5 кулемётоў. Пры Мт Нэнтра (на поўначы ад даліны Ойтос'а) узяты 350 палонных і 8 кулемётоў.

Балканскі тэатр:

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: Ламаючы па дарозі адступаючые арергарды ворагоў, 9-ая армія перайшла за лінію чыгункі Букарэшт—Тарговістэ—Пэтросіта. Дунайская армія пасьля пабеды над перэважываючымі сіламі ворагоў на ніжнім Аргэсулі гналася за адступаўшымі ворагамі. Число палонных узрасло да 12.500. Пры гэтым 9 армія узяла ешчэ 2000, а дунайская—2500 з 22 пешых і артылерыйскіх палкоў. У Добруджы без вялікшых бітв.

Македонскі фронт: На ўсходзі ад Чэрнай узняліся новые бітвы. Сэрбскіе наступленьня пры Баґово і Нонтэ, на фронці Моглены, не ўдаліся.

6 XII. Заходні тэатр:

Ня лічучы ад часу да часу крапчэўшай артылерыйскай бітвы, ў ваколіцах Соммы ніякіх прыпадкоў не было.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Расейская артылерыя востра абстрэлівала пазыцыі пры Нараёўцы.

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: У лясістых Карпатах расейцы дарэмна атакавалі на поўначы ад Татарскаго праходу і вялі чатыры атакі пры Людовай. Мы ўзялі 275 палонных, 5 кулемётоў і 4 мінамёты. У даліне Тротусулю пад сільным націскам расейцоў мы адцягнулі назад наш фронт на другую, загадзя прыгатаваную лінію. На поўначы ад праходу Ойтос заняты расейскі апорны пункт с 60 палоннымі. У даліне Базка наскок нямецкіх і аўстрыяцкіх войск даў нам значную часць румынскай пазыціі з 2 афіцэрамі, 80 салдатамі і вялікім запасам снарадоў.

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: 9 армія б'ючыся наблізилася да чыгункі Плёэшті—Кампіна. С прычыны гэтаго руху ворагі пакінулі свае пазыціі на поўначы ад Сінайі, каторая і была ў вечары занята аўстрыяцкім войскам. Дунайская армія ідзе на Букарэшт. Пры Дунаю адбіты расейскіе атакі ад усходу. Гонючы астаткі Орсоўскай арміі, нямецкіе і аўстрыяцкіе войскі ў палудзенна-заходняй Валахіі ўзялі ўчора 26 афіцэроў, 1600 салдатоў і 4 гарматы. Апрыч гэтаго ўчора узяты ў палон 4.400 румыноў.

На паўночным заходзі ад Букарэшту на чыгунцы ў нашы рукі папалі вялікіе запасы пшаніцы, закупленые англіцкім правіцельствам; на ей былі наклейкі аб гэтым.

На фронці Добруджы — спакойна.

Македонскі фронт: У бітвах пры Градэсніцы, на ўсходзі ад Чэрнай, боўгарскіе палкі разбілі сэрбоў, каторые былі ўварваліся ў часць пазыцыі.

П'яука Біля Купэра.

(Гл. пачат. у № 83 і 84).

Старая гвардзія закрычала „браво" і цэлых пяць мінут з запалам махала парасонамі, а Біль Купэр ўвесь той час стаяў на падвышэньні, махаў кулакамі і сіліўся нешта сказаць, чаго адначэ за агульным крыкам ніхто ня мог дачуць.

Калі гоман у сабраньні заціх, Біль, супакоіўшыся так сама, прамовіў:

— Жадаю ад шаноўнаго сабраньня перэканацца лепей аб самай справе. Можэ п'яўцы зрабіў нехта што, або можэ яна нездарова. Пакуль разайдземося, прасіўбы я двох паноў, пана доктара і пана прафэсара, каб патурбаваліся бліжэй і прыглядзіліся добра тэй п'яўцы у пляшцы, ды сказалі, наскольні стан яе нормальны, як на п'яўку.

Доктар і прафэсар зараз выказалі сваю гатоўнасць скантралеваць п'яўку, і ўсё сабраньне затаіло дух, дажыдаючы выніку тэй кантролі. Вучоные мужы асьцярожна знялі палатно, якім была зверху абвязана пляшка, і пачалі скрозь акуляры углядацца на п'яўку, каторая спакойна лежала паверх вады. Яны нешта між сабой шэпталі, нюхалі ваду, адзін углядаўся на пляшку з верху, а другі з нізу. не адважваючыся дакрануцца да яе.

У канцы прафэсар, выступіўшы на край падвышэньня, спытаў ціха:

— Ці каторая с пань мае шпільку у капялюшы?

Разумеецца, ў той момэнт падалі яму з пяцьдзесят шпіляк, доўгіх ад пяці цэнтымэтроў да паўмэтра. Ен узяў адну, выняў, ей п'яўку з вады, паклаў яе на карціну белай паперы, і абодвы угледаліся на яе якіх дзесяць мінут. Публіка ў салі ўстала са сваіх мейсц,—задние паўзелазілі на лаўкі, а пярэдние выцягівалі шыі, каб зазірнуць на падвышэньне.

У канцы абодвы вучоные выпраставаліся і глянулі адзін на аднаго з абодвых бакоў стала.

— Мы ў згодзі?—запытаў ціха прафэсар.

— Разумеецца, ў поўнай згодзі,—адказаў доктар дужа паважна.

— Тады пазволю сабе апавесьціць рэзультат нашых агледзін,—мовіў прафэсар.

— Зробце ласку, — адказаў доктар і, садовячыся на сваё мейсцо, злажыў рукі на жываце.

Прафэсар выступіў напераd, трымаючы ў адней руцэ акуляры, а ў другой п'яўку.

— Мае пані і панове! На паважную просьбу пана Вільгэльма Купэра агледзілі мы яго п'яўку і перэканаліся, што яна здохла ешчэ перэд двома тыднямі.

Нешчасьліваго закладчыка—закончыў сваё апаведаньне стары дзед—ад таго дня празвалі ўсе Білем п'яўкай і перэсталі дражніць яго тым прозвішчэм толькі пасьле яго сьмерці."

Пераклад **В. Л.**

КАНЕЦ.

Аустрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА, 4.XII. Усходні тэатр: (гл. нямецкае апавешч.).

Італьянскі тэатр: Артылерыйскі агонь на адрэзку Карст трывае далей. Ізноў узняліся ізмінные бітвы. Італьянская лятучая эскадра дарэмна кідала бомбы на Дулов'е, Гросс Рэпэн і Лесану. Нашы лятуны атакавалі ворагоў і прымусілі спусьціцца адзін самалёт сыстэмы Капроні.

ВЕНА 5.XII. Усходні тэатр: (гл. нямецкае апав.).

Італьянскі тэатр: Ня гледзячы на дождж і туман, на адрэзку Карст сільны агонь артылерыі.

ВЕНА 6.XII. Усходні тэатр: (гл. нямецк. апав.).

Італьянскі тэатр: Нічога новаго. У начы с 4 на 5 нашы лятучые эскадры абкідалі бомбамі Монфальконе і вярнуліся назад без ніякіх страт, ня гледзячы на вельмі сільны абстрэл.

Падводная вайна.

НЬЮ-ЮРК. (Гавас) Англіцкая станція тэлеграфу без дроту ў Бэрмудзе даносіць, што нямецкіе падводные лодкі аб'явіліся ўжо каля Бэрмуду і едуць у кірунку Ямайкі.

ЛІССАБОН. (Гавас). У панядзелак раніцай нямецкіе падводные лодкі ўварваліся ў порт Фуншаль і заатакавалі адзін француцкі карабель з ваенныні матэр'ялямі і адзін англіцкі. Француская канонерка затоплена. Прыбярежные батарэі аткрылі агонь і прымусілі падводные лодкі адыйсьці назад.

Фуншаль — гэта глаўны порт партугальскаго острава Мадэйра.

ХРЫСТЫАНІЯ. (В.Т.Б.). Ад пачатку вайны да канца лістапада затоплены 242 нарвэжскіе караблі, агульнай ёмкасьцю 326.415 тонн. У тым ліку 182 параходы на 281.628 тонн. Затопленые караблі былі застрахованы на 145,7 мільёноў крон.

8 мільярдоў на вайну.

ЛОНДОН. (В.Т.Б.). Рэўтэр афіцыяльна апавешчае:

Новые ваенные крэдыты, пададзеные ў Ніжнюю Палату, даходзяць 8 мільярдоў марак.

Румынская катастрофа.

БЭРЛІН. Насьледуючы расейскую ваенную каманду ў Польшчы, Беларусі, Літве і Валыні, румынская ваенная каманда ў Валахіі без ніякаго сумленьня паставіла свой народ у незвычайна цяжкое палажэньне, загадаўшы ўсім накідаць насіджэные мейсцы. Упекачы каля дарог сталі вялікімі таборамі і церпяць страшэнны голад.

ЛОНДОН. Тут больш німа надзеі на ратунак Букарэшту.

Багатая дабыча немцоў у вялікіх стадах скаціны і крыніцах газы мае для сярэдніх дзержаў вялікую вагу.

БЭРЛІН. Глаўнакамандаючый у Добруджы генэрал Сахаров прасіў адстаўкі с прычыны таго, што яму не далі патрэбнай памогі.

ГААГА. «Post» пішэ, што Румыніі нельга спагадаць затым, што яна без ніякай патрэбы ўмешалася ў вайну, каб урваць кусок дабычы. Калі ў апошні момант ня будзе цуду, дык Румынія прападзе. Тады палажэньне цэнтральных дзержаў у усходняй Эўропе будзе надта моцнае.

Крэпасць Букарэшт.

Сталіцу акружае крэпасны пояс на 72 кілёмэтры. Яго паддзержываюць 18 фортоў і 18 міжфортовых укрэпленьнёў. Крэпасць Букарэшт будаваў інжэнер Бріальмон, каторы будаваў і тры ўзятые немцамі бэльгійскіе крэпасьці: Льеж, Намюр і Антвэрпэн.

Яссы.

Место Яссы, куды перабралося румынскае правіцельство з Букарэшту, было калісь глаўным местам Молдавіі. У гэтым горадзі усходняго тыпу 80 тысяч жыхароў. Тут цэнтр праваслаўнай царкві Молдавіі і мейсцо бытнасьці мітрапаліта.

Разруха у Грэціі.

БЭРЛІН. Аб прыпадках у Афінах соц.-дэм. газэта „Vorwärts" пішэ:

„Саюзьнікі гралі у Грэціі ў газардовую ігру".

ПАРЫЖ. (В.Т.Б.). Аб прыпадках у Афінах газэты кажуць, што цяпер трэба на тайных убійц і разбойнікоў налажыць такую кару, каб яе ніколі не забыліся.

ПАРЫЖ. «Matin» пішэ: „Грэцію мы давядзем да розуму голадам. Блокада будзе праведзена у жыццё без ніякаго міласэрдзя".

«Journal» кажэ, што караць вінавайцоў — вельмі трудна, бо таіх рух можэ перакінуцца у Тэссалію і рабіць прашкоды войску саюзьнікоў. Саюзьнікі павінны зрабіць стаўку на Вэнізэлоса проці дынастіі.

Другіе француские газэты жадаюць, каб у Грэціі была ўведзена рэспубліка.

ЛОНДОН. (В.Т.Б.). Лорд Робэрт Сэсіль сказаў у Ніжняй Палаці, што палажэньне у Грэціі — вельмі сур'ёзнае. Англіцкае правіцельство разам с саюзьнікамі абдумлівае спосабы радыкальнай развязкі.

АФІНЫ Даносяць, што саюзьнікам заместь 6 дадуць 8 батарэй артылерыі.

Газэты пішуць, што генэрал Фурнэ адмовіўся ад сваёго ранейшаго жаданьня выдачы ўсяго аружжа.

За мір.

НЬЮ-ЮРК. Мірнае настраеньне Амэрыкі тлумачаць на біржы тым, што яна ўжо ня мае заработкоў ад вайны, бо ваенных заказоў вельмі паменшало. Ешчэ болей паменшала платнасць заказчыкоў.

БЭРЛІН. Як даносяць, агульнае чысло палонных румыноў ад пачатку кампаніі дайшло 100 000 душ.

Спіс ваенна-палонных з нашаго краю.

З Вільні і Віленскай губэрні.

Offiziergefangenenlager Gütersloh.

Дістэль Янэль, Вільня.
Фішчоў Канстанцін, „
Самодуроў Андрэй, „
Сушынскі Антон, „
Орлоў Юрый, „
Імшэніцкі Валентын, „
Мялкоўскі Александар, „
Карпоў Мікалай, „
Пупін Язэп, „
Рынкевіч Іван, „

Табор для ваенна-палонных Langensalza.

1 компанія.

Драбязгевіч Антон, Вільня.

2 компанія.

Зеленкоў Тамаш, Трокі.
Серенковіч Іван, Вілесков.
Тмэент'ев Трафім, Печарск.
Бэйнаровіч Франц, Вільня.
Іваноўскі Андрэй, Гоноўчын.
Каўрус Мікалай, Брусі.
Кіслоў Фэлікс, Пэршэйлы.
Левандоўскі Язэп, Новые Эгаты.
Міхневіч Александар, Гачыноў.
Новіцкі Нікадэм, Янковічы.
Пікус Марк, Вільня.
Пошоц Антон, Энцэраноў.
Пупін Адам, Вільня.
Радзевіч Карп, „
Равэдэлін Констанцін, Поцтоля.
Смолік Аляксей, Лоск.
Тополь Франц, Тольміново.
Васілевіч Ягор, Вільня.
Арымовіч Леонард, „
Довляш Язэп, „
Домброўскі Адам, „
Кацмаўр Лявон, „
Орловіч Язэп, Парэчаны.
Пайдак Говэлі, Ліда.
Пасінік Язэп, Пекоўцы.
Полюлян Ян, Комаі.
Рыбінскі Тадэуш, Адамовічы.
Смолькоўскі Пётр, Вільня.
Субоч Людвік, Клевіц.
Шулякоўскі Язэп, Вільня.
Станкевіч Владыслаў, Наннодорф.
Альтэр Хаім, Ліда.
Фіґманн Бэнціон, Вільня.
Фрудкоў Абрагам, „
Гольдбэрг Гірш, Ліда.
Ялоў Элёкум, Дрога.
Каган Хаім, Мэрэч.
Каплан Ільма, Даўгінаво.
Крупскі Сэльман, Аколіца Кербэдзі
Левін Абрам, Вільня.
Мінікэс Хаім, „
Саблют Хаім, Евье.
Сальманоў Гірш, Вільня.
Шымановіч Сэльмок, Васілішкі.
Шофлер Зэлік, Вільня.
Швэцоў Лейба, „
Дылешко Вінцэнты, Засьценак Алецы.
Гей Антон, Клічускі.
Огуз Матіус, Вільня.
Осіповіч Пётр, „
Равіч Казімір, „
Машуат Грыгор, „
Солов'ёв Александар, „

3 компанія.

Антус Іван, Дэйново.
Домброўскі Мікалай, Вільня.
Годлеўскій Язэп, „
Гордон Евсей, Кабыльнік.
Капуста Казімір, Ново-Вілейск.
Казакевіч Іван, Засьпін.
Казлоўскі Язэп, Вільня.
Косік Міхаіл, Бондары.
Крупскі Лявон, Горнецк.
Мацюк Владзімір, Сінявічы.
Петрашэўскі Кароль, Вільня.
Пішчык Тодар, „

(Далей будзе).

